

Motion till riksdagen 2005/06:Sk368

av **Anne-Marie Pålsson och Anne Marie Brodén**
(m)

Likviditetsprincipen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om införandet av en likviditetsprincip i svensk beskattning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om fastighetsskattens avveckling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om förmögenhetsskattens avveckling.

Motivering

Ett skattesystem måste vara baserat på sådana principer som uppfattas som rimliga och skäligen för att det skall uppfattas som legitimt i medborgarnas ögon. En sådan princip är likviditetsprincipen. I korthet innebär den att en intäkt inte skall beskattas förrän den realiserats, dvs. att skatt skall tas ut först då det finns pengar att betala skatten för. Denna princip var, före 1990 års skattereform, ett tydligt inslag i svensk beskattning, låt vara att den aldrig tillämpades fullt ut.

Likviditetsprincipen är emellertid en sund princip. Den är begriplig därför att den inte tvingar individer att avyttra tillgångar för att kunna betala sin skatt. Först när en handling har lett till ett penningflöde, exempelvis försäljning, skall och kan skatt tas ut.

En tillämpning av likviditetsprincipen innebär en avveckling av tillgångsskatter. För svenskt vidkommande innebär det att såväl fastighetsskatten som förmögenhetsskatten tas bort.

Det är lätt att känna sympati för en förmögenhetsskatt. Ur moralisk och allmänmännisk synvinkel kan det synas självklart att de som befinner sig i den lyckliga omständigheten att de förfogar över en förmögenhet skall bidra mer till samhällets utveckling än de som inte är så ekonomiskt lyckligt lottrade. Och visst kan man även i strikt ekonomiska termer finna det rimligt med

Fel! Okänt namn på

en skatt på förmögenheter för att kompensera för det faktum att skatten på kapitalinkomster är lägre, ibland väsentligt lägre, än skatten på arbetsinkomster.

På grund av kapitalets rörlighet och ett betydande inslag av politisk oportunist, har emellertid förmögenhetsskatten kommit att anta alltmer obegripliga former. Inte bara i det att den träffar miljonärer med full kraft samtidigt som miljardärer slipper undan, utan också att den tas ut olika beroende på vilka slags tillgångar det är fråga om. Aktier listade på O-listan beskattas lägre än om de är listade på börsens A-lista bara för att ta ett exempel. Förmögenhetsskatten har därför överlevt sig själv och frågan är om den inte rent av motarbetar sina egna syften.

Namnet förmögenhetsskatt är också missvisande. Gränsen för en ensamstående går vid 1,5 miljoner kronor. Det motsvarar värdet på ett mindre småhus i Stockholms utkanter. Ingen kan väl på allvar anse att en person som äger en tillgång av detta slag – låt vara att den är obelånad – kan och bör betraktas som förmögen.

Det är också enkelt att undandra sig skatten. Detta kan ske inte bara genom att speciella skattegynnade tillgångsslag väljs, utan även genom att flytta kapitalet till länder med en lägre skattesats. Sådana finns det gott om, även inom EU, och trenden går mot att fler och fler länder överger skatten. Bland OECD-länderna är det i dagsläget bara ett fåtal länder som har kvar en förmögenhetsskatt, och av dessa länder är Sverige det land som tar ut den högsta skatten, särskilt på de låga förmögenheterna.

Förmögenhetsskatten är vidare i likhet med fastighetsskatten destruktiv till sin karaktär, därför att den bestraffar det slags beteende som politikerna eftersträvar, nämligen den enskildes ansträngningar att ansvara för sin egen framtida trygghet genom att bygga upp ett eget kapital. Individer som ägnar sig åt detta, och i denna grupp hittar vi många hyggliga och skötsamma svenskar, inte minst pensionärer som genom ett långt liv lyckats samla ihop en smärre förmögenhet på någon eller några miljoner kronor, straffbeskattas i stället.

En upplevd hög förmögenhetsskatt jagar vidare kapitalet ut ur landet, vilket inte bara är möjligt utan därtill ganska lätt i den numera gränslösa värld vi lever i. Beräkningar av Riksskatteverket tyder på att svenska hushåll har placerat så mycket som åtskilliga hundratals miljarder kronor utomlands. Här är det inte så mycket fråga om vilken förmögenhetsskatt som tas ut, utan hur denna upplevs av den skattskyldige. Upplevs den som orättfärdig kommer den skattskyldige att utnyttja varje laglig och ibland också olaglig möjlighet att flytta kapitalet ut ur landet.

I en rad rapporter på senare tid har dess negativa effekter på ekonomisk tillväxt uppmärksammats. Genom att den relativt sett höga svenska förmögenhetsbeskattningen jagar kapital ut ur landet, försvåras företagens kapitalförsörjning. Detta är särskilt besvärande för de små företagen som inte kan utnyttja kapitalmarknaden för att anskaffa kapital. Och dessa är många. Av Sveriges 644 000 företag är mer än 640 000 att betrakta som små.

Förmögenhetsskattens betydelse för statskassan är slutligen minst sagt marginell – den bidrog 2004 med blott 5 miljarder kronor eller knappt 5 promille till de samlade skatteintäkterna – men dess symbolvärde i den politiska

Fel! Okänt namn på

retoriken är fortfarande betydande. Man kan knappast heller förvänta sig att förmögenhetsskatten kommer att öka nämnvärt framöver. Vår rekommendation blir därför – ta bort skatten helt och hållet. Genom sin krångliga, godtyckliga och orättvisa konstruktion har den tappat all legitimitet.

Få skatter har blivit så kritiserade och väckt så starka känslor som fastighetsskatten. Det beror knappast på att den bidrar med betydande belopp till statskassan, ty så är ej fallet. Enligt uppgifter från Finansdepartementet är dess bidrag blott drygt 2,5 procent. Dess impopularitet beror snarare på att den strider mot rättsmedvetandet och grundläggande rättvisepprinciper. Det finns därför flera goda skäl till att avskaffa fastighetsskatten.

Fastighetsskattens konstruktion är för det första förenad med så många praktiska svårigheter att den blivit både godtycklig och orättvis. Svårigheterna består mera exakt i att beräkna det nyttjandevärde som skall tillskrivas varje fastighet. Då detta inte går att observera har det schablonmässigt ersatts med en procentsats av fastighetens värde. Men också fastighetens värde är svårt att uppskatta, eftersom fastigheter inte är likvida tillgångar, dvs. sådana som köps och säljs på en väl fungerande marknad till låga eller försumbara transaktionskostnader. I stället för ett korrekt och aktuellt marknadsvärde används värdet på en genomsnittlig fastighet, på en genomsnittlig tomt och med ett genomsnittligt läge som referens. Detta förfarande leder förstas till att fastigheter inom detta område som är mera attraktiva än genomsnittet blir ”för lågt värderade” och belastas därigenom med en för låg skatt, det motsatta förhållande gäller för de fastigheter som är lägre värderade än genomsnittsfastigheten. Ägarna av de relativt sett attraktiva fastigheterna gynnas därför systematiskt på de övrigas bekostnad.

Fastighetsskatten är vidare orättvis därför att den bara belastar ett slags tillgång. För att vinna förstälse för en avkastningsskatt av detta slag och av denna storlek, borde alla tillgångar såsom husvagnar, husbilar, lyxkryssare, antikviteter och konst för att nämna några, beskattas. Men det görs inte – oklart av vilket skäl. Den är också orättvis därför att den huvudsakligen är en skatt på boende i vissa speciella områden och i vissa boendeformer. En lärare som är hänvisad till att arbeta i en storstad får inte storstadstillägg på sin lön men måste betala storstadstillägg på sitt boende om han/hon väljer att bo i en egen villa. Denna straffbeskattnings drabbar inte vederbörande om han har lyckan att komma över en lägenhet hos allmännyttan som fortfarande tillbakavisar alla krav på en marknadsanpassning av hyran. Hyran, i framför allt Stockholms innerstad, hålls följaktligen på en jämförbar nivå med den som råder i vilken annan svensk stad som helst, samtidigt som priset på ett småhus i Stockholm är 5–10 gånger högre än ett motsvarande i en medelstor svensk stad.

Fastighetsskatten bestraffar för det andra ett naturligt mänskligt beteende som går ut på att ständigt förbättra livsvillkoren för sig och sin avkomma. Varje förbättring av boendet innebär nämligen höjt taxeringsvärde och därigenom en höjd skatt. Då återstår bara två möjligheter, fuska eller avstå från att vidta åtgärder som förbättrar boendestandarden.

Fastighetsskatten bidrar för det tredje till att hålla nere värdet på fastighetsbeståndet, vilket försvårar igångsättandet av den alltjämt slumrande fas-

Fel! Okänt namn på

tighets- och byggmarknaden. Då omfattningen av nybyggnationen i allt väsentligt bestäms av priset på befintliga bostäder i förhållande till det på nybyggda, kommer nybyggnation inte att löna sig så länge priset på det befintliga är lägre än det på det nybyggda. Så är fallet fortfarande i större delen av Sverige.

Konsekvensen av detta blir ett förfall av vårt fastighetsbestånd. Kapitalröta brukar det kallas och en sådan utveckling är svår att försvara ekonomiskt. Fastigheter är ju vår enskilt största och viktigaste tillgång; generationers slit och flit mals därför ned av oförnuftig politik.

För det fjärde inkräktar fastighetsskatten på äganderätten. En fastighetsskatt är nämligen konfiskatorisk och retroaktiv och verkar som en indragning av tillgångar hos de personer som råkade äga en fastighet när skatten infördes. Med rådande skattesatser motsvarar det kapitaliserade värdet av skatten ca 20 procent av fastighetens värde. Kapitaliseringseffekten kan också uttryckas så, att med en real värdestegring på 1 procent årligen, konfiskerar staten hela den reala värdeökningen på fastigheten.

Fastighetsskatten påverkar dock inte framtida ägare annat än om skattesatsen förändras.

Skatten kan inte heller – vilket brukar anföras som skäl från inte minst Finansdepartementet – användas som argument för att likställa kostnaden för boende i hyreslägenhet med andra upplåtelseformer. I själva verket är det så att marknaden utjämnar dessa skillnader genom att priset på småhus anpassas till en sådan nivå att boendekostnaderna där, inklusive kapitalkostnaden, är lika stora som den är för andra och jämförbara upplåtelseformer. I den mån olikheter föreligger är de mera ett resultat av en hopplöst föråldrad hyressättning hos allmännyttan än av fastighetsskattens vara eller icke vara.

Fastighetsskatten har också en, i fördelningshänseende, ”felaktig” profil i det att den belastar barnfamiljer mer än andra familjer. Förklaringen är enkel. Barnfamiljer bor oftare än andra familjetyper i småhus som är belastade med en relativt sett högre fastighetsskatt än andra boendeformer.

Fastighetsskatten strider slutligen, precis som fallet är med förmögenhetsskatten, också mot likviditetsprincipen. Fastighetsskattens tillskyndare skulle här argumentera att detta inte är något större problem. Hyggligt effektiva kapitalmarknader gör att fastighetsägaren kan låna – med fastigheten som säkerhet – till skatten. Men även detta är ur ägarperspektiv en egendomlig – för att inte säga smått absurd – inställning.

Det finns egentligen bara ett argument för fastighetsskatten. Denna skattebas är inte flyttbar! Därför kan man tryggt fortsätta att beskatta den utan att riskera att skattekällan sinar. Argumentet är cyniskt och tillsammans med det starka orättvisa inslaget hos fastighetsskatten blir det svårt att skapa en förståelse från allmänheten för den, vilket underminerar viljan att betala skatten, med ytterligare skatteflykt som följd.

Moderaternas bestämda uppfattning är att skattetrycket generellt bör sänkas. Vi har förståelse för att det kan ta tid innan det svenska skattetrycket nått ner till de nivåer som vi anser rimliga. Den takt med vilken skatterna kan sänkas beror delvis på den allmänna ekonomiska utvecklingen, men i ett land med världens högsta skattetryck är det särskilt viktigt att legitimiteten inte

Fel! Okänt namn på

urholkas ytterligare. Därför måste de skatter som särskilt upprör människorna tas bort först.

Mot bakgrund av vad som ovan sagts bör såväl förmögenhetsskatten som fastighetsskatten avskaffas. Den takt detta kan ske i bestäms av det allmänna statsfinansiella läget, men dessa skatters avskaffande måste ges högsta prioritet.

Stockholm den 29 september 2005

Anne-Marie Pålsson (m)

Anne Marie Brodén (m)